

ВЕСТНИК БАРГУ

BARSU HERALD

СЕРИЯ

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ,
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ,
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ
(ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ)

SERIES

EDUCATION. PSYCHOLOGY,
PHILOLOGY (LITERARY STUDIES)

Репозиторий БарГУ

Вестник БарГУ

Ежеквартальный научно-практический журнал

Издаётся с марта 2013 года
Выходит 2 раза в год

№ 2 (12), август, 2022

Серия «Педагогические науки. Психологические науки.
Филологические науки (литературоведение)»

Учредитель: учреждение образования
«Барановичский государственный университет».

Адрес редакции:

ул. Войкова, 21, 225404 г. Барановичи.
Телефон: +375 (163) 64 34 77.
E-mail: vestnikbargu@gmail.com .

Подписные индексы: 00995 — для индивидуальных подписчиков; 009952 — для организаций.
Свидетельство о регистрации средств массовой информации № 1533 от 30.07.2012, выданное Министерством информации Республики Беларусь.

В соответствии с приказом Высшей аттестационной комиссии Республики Беларусь от 21 января 2015 г. № 16 научно-практический журнал «Вестник БарГУ» серия «Педагогические науки. Психологические науки. Филологические науки (литературоведение)» включён в Перечень научных изданий Республики Беларусь для опубликования результатов диссертационных исследований по педагогическим и психологическим наукам, филологическим наукам (литературоведению).

Научно-практический журнал «Вестник БарГУ» включён в РИНЦ (Российский индекс научного цитирования), лицензионный договор № 06-01/2016.

Выходит на русском, белорусском и английском языках.
Распространяется на территории Республики Беларусь.

Заведующий редакционно-издательской группой А. Ю. Сидоренко
Технический редактор Л. Н. Шербук
Компьютерная вёрстка С. М. Глушак
Корректор Н. Н. Колодко

Подписано в печать 2022. Формат 60 × 84 1/8.
Бумага косероксная. Печать цифровая.
Гарнитура Таймс. Усл. печ. л. 14,25. Уч.-изд. л. 10,00.
Тираж 100 экз. Заказ . Цена свободная.

Полиграфическое исполнение: Гродненское областное унитарное полиграфическое предприятие «Слонимская типография». Свидетельство о государственной регистрации издателя, изготовителя, распространителя печатных изданий № 1/203 от 07.03.2014, № 2 от 25.02.2014.
Адрес: ул. Хлюпина, 16, 231800 г. Слоним, Гродненская обл.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Кочурко В. И. (гл. ред. журн.), доктор сельскохозяйственных наук, профессор, академик Белорусской инженерной академии, академик Международной академии технического образования, академик Международной академии наук педагогического образования, академик Академии экономических наук Украины, Почётный профессор БарГУ, профессор кафедры технического обеспечения сельскохозяйственного производства и агрономии (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь).

Климук В. В. (зам. гл. ред. журн.), кандидат экономических наук, доцент, первый проректор (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь).

Яценко Т. Е. (гл. ред. сер.), кандидат психологических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Захарченя Н. Ф.** (отв. секретарь сер.) (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь).

Коновалик В. К. (ред. текстов на англ. яз.) (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь).

Пономарёва Е. И. (отв. за направление «Педагогические науки»), кандидат педагогических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Иценко А. Г.** (отв. за направление «Психологические науки»), кандидат философских наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Белая Е. И.** (отв. за направление «Филологические науки»), доктор филологических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь).

Белановская О. В., кандидат психологических наук, доцент (государственное учреждение образования «Республиканский институт высшей школы», Минск, Республика Беларусь); **Бельский А. И.**, доктор филологических наук, профессор (Белорусский государственный университет, Минск, Республика Беларусь); **Валитова И. Е.**, кандидат психологических наук, доцент (учреждение образования «Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина», Брест, Республика Беларусь); **Брусевич А. А.**, кандидат филологических наук, доцент (учреждение образования «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы», Гродно, Республика Беларусь); **Глазырина Л. Д.**, доктор педагогических наук, профессор (учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка», Минск, Республика Беларусь); **Джигя Н. Д.**, доктор психологических наук, профессор (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Дубешко Н. Г.**, кандидат педагогических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Капанова В. А.**, доктор педагогических наук, профессор (учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка», Минск, Республика Беларусь); **Клещёва Е. А.**, кандидат психологических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Кремень М. А.**, доктор психологических наук, профессор (Академия управления при Президенте Республики Беларусь, Минск, Республика Беларусь); **Криштоп И. С.**, кандидат филологических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Крусь П. П.**, кандидат философских наук, доцент (учреждение образования «Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина», Брест, Республика Беларусь); **Лопатик Т. А.**, доктор педагогических наук, профессор (государственное учреждение образования «Академия последипломного образования», Минск, Республика Беларусь); **Макаревич А. Н.**, доктор филологических наук, доцент (учреждение образования «Могилёвский государственный университет имени А. А. Кулешова», Могилёв, Республика Беларусь); **Манкевич Ж. Б.**, кандидат психологических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Никашина Г. А.**, кандидат педагогических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет»,

Барановичи, Республика Беларусь); **Олифирович Н. И.**, кандидат психологических наук, доцент (учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка», Минск, Республика Беларусь); **Пергаменщик Л. А.**, доктор психологических наук, профессор (учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка», Минск, Республика Беларусь); **Пинюта И. В.**, кандидат педагогических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Пузыревич Н. Л.**, кандидат психологических наук (учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка», Минск, Республика Беларусь); **Пучинская Т. М.**, кандидат педагогических наук, доцент (учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь); **Тарантей В. П.**, доктор педагогических наук, профессор (учреждение образования «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы», Гродно, Республика Беларусь); **Тарасова Т. Н.**, доктор филологических наук, профессор (учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка», Минск, Республика Беларусь); **Торхова А. В.**, доктор педагогических наук, профессор (учреждение образования «Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка», Минск, Республика Беларусь); **Храмцова Ф. И.**, доктор политических наук, профессор, кандидат педагогических наук (филиал федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Российский государственный социальный университет», Минск, Республика Беларусь).

МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ СЕРИИ

Мухтарова Ш. М., доктор педагогических наук (Карагандинский государственный университет имени академика Е. А. Букетова, Караганда, Республика Казахстан); **Николаева М. В.**, доктор педагогических наук, доцент, профессор (федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Волгоградский государственный социально-педагогический университет», Волгоград, Российская Федерация); **Селиванов В. В.**, доктор психологических наук, профессор (федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Московский государственный психолого-педагогический университет», Москва, Российская Федерация).

Promoter: Educational institution "Baranovichi State University".

Editorial address:

21 Voykova Str., 225404 Baranovichi.
Phone: +375 (163) 64 34 77.
E-mail: vestnikbargu@gmail.com .

Subscription indices: 00995 — for individual subscribers;
009952 — for companies.
The certificate of the registration of mass media № 1533
of 30.07.2012 issued by the Ministry of Information
of Belarus.

In accordance with the order of the board of the Higher
Attestation Commission of the Republic of Belarus, on
January 21, 2015 № 16 the scientific and practical journal
"BarSU Herald" the series "Education. Psychology.
Philology (Literary studies)" was included in the list
of the scientific publications of the Republic of Belarus
for publishing the results of dissertation research on
pedagogical, psychological and philological sciences
(Literary studies).

Scientific-and-practical journal "BarSU Herald"
is included into RSCI (Russian Science Citation Index),
license agreement № 06-01/2016.

Issued in Russian, Belarusian and English. The journal is
distributed on the territory of the Republic of Belarus.

Managing editor A. Y. Sidorenko
Technical editor L. N. Scherbuk
Desktop Publishing S. M. Glushak
Proofreader N. N. Kolodko

Signed print 2022. Format 60 × 84 1/8. Paper xerox. Digital
printing. Headset Times. Conv. pr. s. l. 14,25.
Acc.-pub. s. l. 10,00. Circulation of 100 copies.
Order . Free price.

Printing performance: Grodno Regional Printing Unitary
Enterprise "Slonim printing establishment". The state
registration certificate of the publisher, manufacturer and
publications distributor № 1/203 of 07.03.2014, № 2
of 25.02.2014. Address: 16 Hlyupin St., 231800 Slonim,
Grodno region.

EDITORIAL BOARD

Kochurko V. I. (*Editor-in-Chief*), Doctor of Agriculture, Professor, Academician of the Belarusian Academy of Engineering, Academician of the International Academy of Technical Education, Academician of the International Academy of Pedagogical Education, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, Honorary Professor of BarSU, Professor of the Department of Technical Supply of Agricultural Production and Agronomy (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus).

Klimuk V. V. (*Deputy Editor-in-Chief*), Ph. D. in Economics, Associate Professor, First Vice-Rector (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus).

Yatsenko T. E. (*Series Executive Editor*), Ph. D. in Psychology, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus);

Zhakharchenya N. F. (*Senior Editor*) (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus).

Konovalik V. K. (*English Text Editor*) (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus).

Ponomaryova E. I. (*responsible for "Pedagogical Sciences" area*), Ph. D. in Education, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Itsenko A. G.** (*responsible for "Psychological Sciences" area*), Ph. D. in Philosophy, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Belaya E. I.** (*responsible for "Philological Sciences" area*), Doctor of Philology, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus).

Belanovskaya O. V., Ph. D. in Psychology, Associate Professor (public educational institution "National Institute for Higher Education", Minsk, the Republic of Belarus); **Belskiy A. I.**, Doctor of Philology, Professor (Belarusian State University, Minsk, the Republic of Belarus); **Brusevich A. A.**, Ph. D. in Philology, Associate Professor (educational institution "Grodno State University named after Yanka Kupala", Grodno, the Republic of Belarus); **Valitova I. Y.**, Ph. D. in Psychology, Associate Professor (educational institution "Brest State University named after A. S. Pushkin", Brest, the Republic of Belarus); **Glazyrina L. D.**, Doctor of Education, Professor (educational institution "Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank", Minsk, the Republic of Belarus); **Dzhiga N. D.**, Doctor of Psychology, Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Dubeshka N. G.**, Ph. D. in Education, Associate Professor (Educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Kapranova V. A.**, Doctor of Education, Professor (educational institution "Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank", Minsk, the Republic of Belarus); **Kleshcheva E. A.**, Ph. D. in Psychology, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Kremen M. A.**, Doctor of Psychology, Professor (Academy of Public Administration under the Aegis of the President of the Republic of Belarus, Minsk, the Republic of Belarus); **Krishtop I. S.**, Ph. D. in Philology, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Krus P. P.**, Ph. D. in Philosophy, Associate Professor (educational institution "Brest State University named after A. S. Pushkin", Brest, the Republic of Belarus); **Lopatik T. A.**, Doctor of Education, Professor (public educational institution "Academy of Postgraduate Education", Minsk, the Republic of Belarus); **Makarevich A. N.**, Doctor of Philology, Associate Professor (educational institution "Mogilev State University named after A. A. Kuleshov", Mogilev, the Republic of Belarus); **Mankevich Z. B.**, Ph. D. in Psychology, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Nikashina G. A.**, Ph. D. in Education, Associate

Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Olifirovich N. I.**, Ph. D. in Psychology, Associate Professor (educational institution "Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank", Minsk, the Republic of Belarus); **Pergamenshchik L. A.**, Doctor of Psychology, Professor (educational institution "Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank", Minsk, the Republic of Belarus); **Pinyuta I. V.**, Ph. D. in Education, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Puzyrevich N. L.**, Ph. D. in Psychology, Associate Professor (educational institution "Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank", Minsk, the Republic of Belarus); **Puchinskaya T. M.**, Ph. D. in Education, Associate Professor (educational institution "Baranovichi State University", Baranovichi, the Republic of Belarus); **Tarantey V. P.**, Doctor of Education, Professor (educational institution "Grodno State University named after Y. Kupala", Grodno, the Republic of Belarus); **Tarasova T. N.**, Doctor of Philology, Professor (educational institution "Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank", Minsk, the Republic of Belarus); **Torhova A. V.**, Doctor of Education, Professor (educational institution "Belarusian State Pedagogical University named after Maxim Tank", Minsk, the Republic of Belarus); **Hramtsova F. I.**, Doctor of Political Sciences, Professor, Ph. D. in Education (branch of the federal state budget educational institution of higher education, Minsk, the Republic of Belarus).

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD OF THE SERIES

Muhtarova S. M., Doctor of Education (Karaganda State University named after the academician E. A. Buketov, Karaganda, the Republic of Kazakhstan); **Nikolaeva M. V.**, Doctor of Education, Professor (federal state budget educational institution of higher education "Volgograd State Socio-pedagogical University", Volgograd, the Russian Federation); **Selivanov V. V.**, Doctor of Psychology, Professor (federal state budget educational institution of higher education "Moscow State Psycho-pedagogical University", Moscow, the Russian Federation).

СОДЕРЖАНИЕ

CONTENTS

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

EDUCATION

- Дубешко Н. Г., Шовгеня М. М.** Формирование иноязычной коммуникативной компетенции у будущих специалистов дошкольного образования в условиях дополнительного образования детей
- Зданович Е. С.** Познавательная самостоятельность иностранных студентов: содержание, структура и особенности развития (на примере дисциплины «Русский язык как иностранный»)
- Ковалевич Е. С., Филимонова Н. И.** Формирование у будущих педагогов компетентности в области культурно-познавательного туризма
- Лемех Е. А.** Комплексная оценка качества образования воспитанников центра коррекционно-развивающего обучения и реабилитации
- Ни Ша** К проблеме адаптации музыкальных инструментов системы К. Орфа в дошкольном образовании Китая
- Пінюта І. В., Пятакова Т. С.** Засваєння лінгвакультурних асаблівостей англomоуних країн на основі інтегративного міждисциплінарного підходу на двох ступенях вищої адукації
- Романчук Н. В.** Организация взаимодействия с обучающимися профильных педагогических классов как средство развития коммуникативных компетенций студентов педагогических специальностей
- Унсович А. Н., Толкач А. Г.** Проектирование модели сетевого взаимодействия учреждений высшего и общего среднего образования в условиях цифровизации образовательного процесса
- 6 Dubeshka N. G., Shovgenya M. M.** Foreign language communicative competence formation of future preschool education specialists in the conditions of additional education of children
- 14 Zdanovich E. S.** Cognitive independence of foreign students: content, structure and features of development (on the example of the discipline "Russian as a foreign language")
- 21 Kovalevich E. S., Filimonova N. I.** Formation of future teachers' competence in the field of cultural and educational tourism
- 27 Lemekh E. A.** Comprehensive assessment of education quality among pupils of correction- and development-training centre
- 34 Ni Sha** On the issue of adaptation of Orfian musical set to Chinese preschool music education
- 41 Piniuta I. V., Piatakova T. S.** The linguistic and cultural specificities of english-speaking countries acquisition trough an integrative and interdisciplinary approach at two levels of higher education
- 47 Romanchuk N. V.** Interaction organization with students of specialized pedagogical classes as a means of communication competences development of students of pedagogical specialties
- 54 Unsovich A. N., Talkach A. G.** Designing a model of network interaction of institutions of higher and general secondary education in conditions of digitalization of the educational process

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

PSYCHOLOGY

- Грицевич Т. Д., Деменчук О. Ю.** Реципрокная адаптация: взаимное сближение школы и современных первоклассников
- Романчик А. В.** Отношение к материнству через призму концепции четырех фундаментальных мотиваций А. Лэнгле
- Яценко Т. Е., Солдатенко А. В.** Мотивационный профиль личности студентов, склонных к академической виктимности
- 65 Gritsevich T. D., Dzemenchuk A. Y.** Reciprocal adaptation: the school and modern first-graders mutual rapprochement
- 71 Romanchik A. V.** Attitude to motherhood through the concept prism of A. Lengle's four fundamental motivations
- 79 Yatsenka T. E., Soldatenko A. V.** Motivational personality profile of students prone to academic victimization

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ
ЛитературоведениеPHILOLOGY
Literary studies

- Аль-Бдайри Ахмед Мадлул Чаллаб** Образы отца и матери в избранных пьесах У. Шекспира: динамика развития и особенности интерпретации
- Гулевич Е. В.** Писатель без маски (особенности творческой лаборатории)
- Криштоп И. С., Морозкина Т. В.** Конструирование территориальной идентичности в современной художественной литературе
- Пасютина Ю. Н.** Маина Боборико для детей (памяти писательницы)
- 86 Al-Bdairi Ahmed Madlool Challab** Images of father and mother in W. Shakespeare's selected plays: dynamism of development and peculiarities of interpretation
- 92 Hulevich A.** Writer without mask (peculiarities of creative laboratory)
- 99 Kryshstop I. S., Morozkina T. V.** The construction of territorial identity in contemporary fiction
- 107 Pasiutsina Yu. N.** Maina Boboriko for children (in memory of the writer)

УДК 378.1

І. В. Пінюта¹, кандыдат педагагічных навук, дацэнт,
Т. С. Пятакова²

Установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт», вул. Войкава, 21, 225404 Баранавічы,
Рэспубліка Беларусь, ¹+375 (163) 48 74 02, pinyuta@msn.com, ²+375 (163) 61 21 65, piatakova2@gmail.com

ЗАСВАЕННЕ ЛІНГВАКУЛЬТУРНЫХ АСАБЛІВАСЦЕЙ АНГЛАМОЎНЫХ КРАІН НА АСНОВЕ ІНТЭГРАТЫЎНАГА МІЖДЫСЦЫПЛІНАРНАГА ПАДЫХОДУ НА ДЗВЮХ СТУПЕНЯХ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ

Артыкул прысвечаны праблемам падрыхтоўкі будучых настаўнікаў замежнай мовы ў кантэксце інтэгратыўнага міждысцыплінарнага падыходу да засваення лінгвістычных, культурных асаблівасцей англамоўных краін на дзвюх ступенях вышэйшай адукацыі ў Беларусі. Галоўнай ідэяй гэтага падыходу выступае сістэмнае і паступовае авалоданне сацыяльнымі кампетэнцыямі, неабходнымі для паспяховага міжкультурнага дыялогу на ўзроўнях міжасабовых і прафесійных зносін. У даследаванні абагульняецца вопыт працы кафедры прафесійнай іншамоўнай падрыхтоўкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» па планаванні і арганізацыі вучэбна-метадычнага працэсу выкладання дысцыплін, накіраваных на засваенне спецыфікі культур народаў англамоўных краін у параўнанні з беларускай культурай і мовай. Культурны патэнцыял іншамоўнай лексікі разгледжаны ў кантэксце яе здольнасці назапашваць і адлюстроўваць экстралінгвістычную сацыякультурную інфармацыю.

Ключавыя словы: міжкультурныя зносіны; перавернуты клас; змешанае навучанне; нацыянальна-культурная спецыфіка.

Бібліягр.: 8 назваў.

I. V. Piniuta¹, Ph. D. in Education, Associate Professor,
T. S. Piatakova²

Baranovich State University, 21 Voykova Str., 225404 Baranovich, the Republic of Belarus,
¹+375 (163) 48 74 02, pinyuta@msn.com, ²+375 (163) 61 21 65, piatakova2@gmail.com

THE LINGUISTIC AND CULTURAL SPECIFICITIES OF ENGLISH-SPEAKING COUNTRIES ACQUISITION THROUGH AN INTEGRATIVE AND INTERDISCIPLINARY APPROACH AT TWO LEVELS OF HIGHER EDUCATION

The article is devoted to the problem of professional training of future teachers of foreign languages in the context of the integrative interdisciplinary approach to the acquisition of the linguistic and cultural specificity of the English-speaking countries at two stages of higher education in the Republic of Belarus. The main idea of the approach is a systematic and gradual acquisition of the socio-cultural competences necessary for successful intercultural dialogue at the levels of interpersonal and professional interaction of teachers. The research summarizes the experience of the Professional Foreign Language Training Department at Baranovich State University in planning and organizing the implementation of the tasks of mastering specific cultures of the peoples of English-speaking countries in comparison with the native Belarusian culture and language.

Key words: intercultural communication; flipped classroom; blended learning; national-cultural specificity.

Ref.: 8 titles.

Уводзіны. Рэформа айчыннай школы патрабуе пераасэнсавання ролі выкладчыка замежнай мовы ў сучасным грамадстве. У дакладзе 2021 года аб сусветным статусе настаўнікаў адзначаецца, што «сёння, заўтра і праз пакаленне статус настаўніка неаддзельны ад статусу сістэмы, у якіх ён працуе... і ад глабальнага прагрэсу на шляху да ўстойлівага развіцця» [1].

У гэтай сувязі інавацыйныя працэсы, якія адбываюцца ў сістэме вышэйшай адукацыі, закранаюць падыходы, мэты, змест, тэхналогіі і метады навучання. Прафесійная падрыхтоўка будучага настаўніка замежнай мовы не з'яўляецца выключэннем, паколькі ў педагагічнай дзейнасці і міжкультурных зносінах ён выконвае функцыі міжкультурнага пасрэдніка: павінен быць здольным, з аднаго боку, данесці да навучэнцаў асаблівасці паўсядзённых паводзін носьбітаў вывучаемай замежнай мовы, з другога — у міжкультурным узаемадзеянні мадыфікаваць нетыповыя для іншафону мадэлі паводзін для дасягнення поспеху ў зносінах; данесці асаблівасці беларускай культуры і мовы. У прыватнасці, такі спецыяліст павінен разумець нацыянальна-культурную самабытнасць Беларусі, тлумачыць адрозненні паміж беларусамі і народамі краін вывучаемай замежнай мовы і садзейнічаць стварэнню ўмоў для паспяховага ўзаемадзеяння настаўнікаў у прафесійным асяроддзі праз пераадоленне магчымых стэрэатыпаў, талерантнасць, выкарыстанне механізму рашэння канфліктаў, прычынай якіх з'яўляюцца адрозненні ўзаемадзеючых культур. Такім чынам, прафесійная падрыхтоўка настаўніка замежнай мовы патрабуе фарміравання шэрага кампетэнцый, у тым ліку сацыяльных (сацыякультурнай і сацыялінгвістычнай). Дасягненне гэтай мэты прадугледжвае, у прыватнасці, авалоданне фонавымі сацыякультурнымі ведамі і навыкамі маўленчых і немаўленчых паводзін, блізкіх да аўтэнтычных, а таксама культурна-спецыфічнай лексікай.

У Рэспубліцы Беларусь вышэйшая адукацыя ажыццяўляецца на дзвюх ступенях, але даследаванняў, прысвечаных сістэмнаму і паслядоўнаму фарміраванню сацыяльных кампетэнцый і авалоданню лінгвакультурнай спецыфікай краін вывучаемай мовы ў будучых настаўнікаў замежнай мовы на абедзвюх ступенях, мы не выявілі. Між тым нявырашанымі і надзвычай актуальнымі з'яўляюцца праблемы гатоўнасці студэнтаў да правядзення самастойнага аналізу і інтэрпрэтацыі матэрыялаў медыярэсурсаў, фарміравання крытычнага мыслення і асэнсавання культурных каштоўнасцей [2, с. 252]. Некаторыя даследчыкі ставяць пытанне аб спосабах самазахавання ўнікальнасці ва ўмовах шматмоўя [3]. Усё гэта сведчыць як пра актуальнасць праблемы, так і яе складанасць.

Матэрыялы і метады даследавання. У гэтым даследаванні мы прааналізавалі вопыт планавання і арганізацыі фарміравання сацыякультурнай і сацыялінгвістычнай кампетэнцый на кафедры прафесійнай іншамоўнай падрыхтоўкі ўстанова адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» у кантэксце інтэгратыўнага міждысцыплінарнага падыходу на дзвюх ступенях вышэйшай адукацыі — спецыялітэта і магістратуры.

Праведзеныя даследаванні сведчаць пра тое, што даволі перспектыўным з'яўляецца інтэгратыўны міждысцыплінарны падыход да асваення будучымі настаўнікамі нацыянальна культурнай спецыфікі краін вывучаемай мовы. Так, у даследаванні Н. М. Лазаравай адзначаецца, што традыцыйныя сувязі маўленчых дысцыплін з іншымі прадметамі грунтуюцца на іх гуманітарнай прыродзе, таму трэба выкарыстоўваць розныя інтэрактыўныя формы і прыёмы навучання на прафесійна значным навучальным матэрыяле — праводзіць лінгвістычны аналіз, ролевыя гульні, выкарыстоўваць кейс-тэхналогію і г. д. [4].

На наш погляд, адным з варыянтаў вырашэння даследуемай праблемы рэалізацыі інтэгратыўнага міждысцыплінарнага падыходу з'яўляецца паслядоўнае ўвядзенне ў адукацыйны працэс культурна-арыентаваных дысцыплін, напрыклад, «Асновы міжкультурнай камунікацыі» на ступені спецыялітэта і «Тэрмінасістэма ў моўнай адукацыі» ў магістратуры.

Фарміраванне вышэйназваных сацыякампетэнцый ажыццяўляецца на аснове асэнсавання і разумення ўніверсальнага і спецыфічнага ў вывучаемай і роднай культурах. Навучанне прадугледжвае рэалізацыю міждысцыплінарных сувязей і выкарыстанне ведаў роднай культуры і мовы для іх параўнання з іншамоўнымі культурнымі стандартамі.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне. Падрыхтаваны намі курс «Асновы міжкультурнай камунікацыі» разлічаны на 60 гадзін практычных заняткаў і накіраваны на фарміраванне міжкультурнай камунікатыўнай і прафесійнай кампетэнцый выкладчыка замежнай мовы на аснове асэнсавання студэнтамі паняцця «культура», яе ролі ў працэсе міжкультурных зносін, а таксама паглыблення разумення студэнтамі сістэм каштоўнасцей народаў краін вывучаемай мовы і Беларусі. Задачы гэтай вучэбнай дысцыпліны мы бачым у наступным: 1) забяспечыць засваенне тэарэтычных ведаў па праблемах міжкультурных зносін і магчымасцей іх пераадолення; 2) паглыбіць веды пра англамоўныя краіны і варыянты англійскай мовы; 3) удасканаліць навыкі маўленчага ўзаемадзеяння з улікам спецыфікі іншамовнай культуры; 4) забяспечыць студэнтаў здольнасцю вызначаць агульнае і спецыфічнае ў роднай і вывучаемай культурах, адбіраць і выкарыстоўваць культуразнаўчую інфармацыю для рашэння праблемных задач і інш. [5].

З улікам акрэсленай мэты мы прапануем студэнтам вывучаць як тэарэтычныя, так і практыка-арыентаваныя тэмы:

- 1) «Варыянты англійскай мовы, акцэнтны, мянушкі, табуіраваныя выразы, слэнг»;
- 2) «Стэрэатыпы і культурныя абагульненні. Рэакцыя на стэрэатыпнае меркаванне. Стэрэатыпы пра народы іншамовных краін і беларусаў»;
- 3) «Культурны шок і сітуацыі, якія яго правакуюць»;
- 4) «Адаптацыя да іншамовнай (роднай) культуры. Фактары, якія ўплываюць на працягласць і характар адаптацыі да іншамовнай культуры».

З мэтай удасканалення навыкаў маўленчых і немаўленчых паводзін на вучэбных занятках студэнты праз ролевыя гульні ў сітуацыях кароткачасовай размовы ў роднай і вывучаемай культурах развіваюць крытычнае мысленне і здольнасці, каб асэнсаваць і практыкаваць ролевыя ўзаемаадносіны ў разнастайных стылях зносін, у тым ліку асаблівасці звароту, спосабы перадачы зацікаўленасці ў камунікацыі, ветлівасці ў роднай і вывучаемай культурах, выбар тэмы неафіцыйнай размовы, тактыкі пачатку, падтрымлівання і завяршэння гутаркі ў англамоўных краінах, а таксама культурна прымальныя праксемічныя і кінесічныя сродкі зносін.

Фарміраванне сацыяльных і лінгвакультуразнаўчых кампетэнцый на вучэбным матэрыяле, адабраным з улікам прынцыпаў аўтэнтнасці і культурнай спецыфічнасці, спрыяе асэнсаванню ўнікальнасці невербальных/вербальных паводзін носьбітаў вывучаемай мовы, знаёмству з асаблівасцямі нацыянальнага этыкету, фарміраванню навыку самааналізу маўленчых паводзін, мадыфікацыі невербальных/вербальных паводзін студэнтаў у працэсе мадэлявання міжкультурнага кантакту і прэзентацыі праекта, удасканаленню аналітычных уменняў і навыкаў параўнання, мікравыкладання і ацэньвання камунікатыўнай дзейнасці.

У кантэксце прапануемага падыходу здольнасці, набытыя ў працэсе вывучэння распрацаванага намі курса «Асновы міжкультурнай камунікацыі», умацняюцца і падмацоўваюцца ў межах выкладання практыкі вуснага і пісьмовага маўлення, дысцыплін «Гісторыя культуры, традыцыі краін вывучаемай мовы», «Замежная літаратура», «Краіназнаўства», «Лінгвакраіназнаўства» і іншых на першай ступені вышэйшай адукацыі. Акрамя таго, сфарміраваныя сацыяльныя кампетэнцыі з'яўляюцца падставай для выканання самастойных даследаванняў.

Прыкладам тэматыкі курсавых і дыпломных работ студэнтаў спецыялітэта па культуразнаўчай праблематыцы могуць быць наступныя:

- «Пераклад на родную мову як сродак міжкультурнага ўзаемадзеяння»;
- «Брытанскі фальклор у кантэксце адлюстравання менталітэту нацыі»;
- «Міжкультурныя адрозненні спосабаў выражэння маўленчых функцый у вывучаемай і роднай культурах (на прыкладзе канкрэтных маўленчых функцый)».

Для забеспячэння больш глыбокага асэнсавання культурных і лінгвістычных асаблівасцей у далейшай спецыялізаванай падрыхтоўцы настаўнікаў замежнай мовы на другой сту-

пені вышэйшай адукацыі у межах магістарскай падрыхтоўкі спецыялістаў намі быў распрацаваны курс «Тэрмінасістэма ў моўнай адукацыі» з мэтай засваення прафесійнага вакабуляра англійскай мовы, неабходнага для афіцыйных зносін з замежнымі калегамі — настаўнікамі і даследчыкамі.

Як сведчаць эксперты ў галіне, на сучасным этапе развіцця педагагічнай навукі неабходнасць у моўнай рэпрэзентацыі таго або іншага паняцця, якое садзейнічае эфектыўнаму функцыянаванню мовы ў пэўнай прадметнай сферы навуковых ведаў, падкрэслівае важнасць развіцця тэрміналагічнай культуры і павышэння прафесійнай камунікатыўнай кампетэнтнасці спецыялістаў розных галін ведаў. Канцэптуалізацыя і сістэматызацыя мультыдысцыплінарных тэрмінаў, безумоўна, будуць заўсёды запатрабаваны ў галіне прафесійна арыентаванай лінгвадыдактыкі, паколькі такім чынам рэалізуецца міждысцыплінарны падыход да стварэння лексіка-семантычнай асновы навучання замежнай мове як мове спецыяльнасці. Існуе шэраг намінацый для лінгвадыдактычных тэрмінаў: тэрміны лінгвадыдактыкі, метадычныя тэрміны, тэрміны методыкі выкладання англійскай мовы, у сувязі з чым узрастае патрэба ў сістэматызацыі, уніфікацыі і гарманізацыі лінгвадыдактычнай тэрміналогіі, якая развіваецца даволі дынамічна.

Лінгвадыдактычны тэрмін — гэта міждысцыплінарная катэгорыя, паколькі ў тэрмінасістэму навукі аб выкладанні моў інтэграваны лексічныя адзінкі з дыдактыкі, псіхалогіі, сацыялінгвістыкі, сацыялогіі, культуралогіі і іншых сфер навуковых ведаў. Акрамя гэтага, лінгвадыдактычны тэрмін з'яўляецца педагагічнай і метадычнай катэгорыяй, паколькі стварэнне яго формы, фарміраванне і развіццё зместу адбываецца з улікам прынятых у тым або іншым соцыуме адукацыйных канцэпцый і палажэнняў методыкі выкладання моў.

У працэсе працы над складаннем праграмы вучэбнай дысцыпліны «Тэрмінасістэма ў моўнай адукацыі» мы вывучылі, якія тэндэнцыі назіраюцца на сучасным этапе фарміравання, развіцця і фіксацыі лінгвадыдактычнай тэрміналогіі, і прыйшлі да высновы, што адной з ключавых з'яўляецца праблема варыянтнасці. Варыянтнасць тэрміна звязана з яго прыналежнасцю да пэўнай сістэмы паняццяў і тэрмінасістэмы, функцыянаваннем у пэўным тэксце (якія, у сваю чаргу, дзеляцца на тэрмінаўтваральныя, тэрмінавыкарыстоўваючыя і тэрмінафіксуемыя), а таксама з працэсамі асіміляцыі формы і зместу тэрмінаў, многія з якіх — запозычаныя з англійскай мовы.

Паколькі будучыя настаўнікі павінны карыстацца як роднай, так і замежнай мовай, узнікае істотная праблема тэрміналагічнай інтэрферэнцыі. Для яе вырашэння і садзейнічання прафесійнай камунікацыі і інтэграцыі спецыялістаў у глабальную адукацыйную прастору неабходна правесці працу па стандартызацыі прафесійнай лінгвадыдактычнай тэрміналогіі. Гэты працэс знайшоў сваё адлюстраванне ў інтэграцыі міжнароднага, міжкультурнага і глабальнага вымярэння ў мэты, функцыі або працэсе забеспячэння адукацыйных паслуг вышэйшай адукацыі на інстытуцыянальным і нацыянальным узроўнях [6].

Вывучэнне тэрмінасістэмы спецыяльнасці можа разглядацца ў якасці ўмовы пашырэння прафесійнага тэзаўруса будучага спецыяліста ў працэсе інавацыйнай і навукова-педагагічнай дзейнасці, а таксама авалодання культурна-спецыфічнай лексікай. Тэзаўрус, у сваю чаргу, уяўляе сабой важны кампанент у працэсе фарміравання сацыяльнай кампетэнтнасці спецыяліста і выконвае шэраг функцый. Акрамя камунікатыўнай і кагнітыўнай функцый, ён спрыяе больш поўнаму і ўсвядомленаму засваенню прафесійна значнай інфармацыі, а таксама актуалізуе ўжо наяўны прафесійна-рэlevantны досвед дзейнасці.

Вучэбная дысцыпліна «Тэрмінасістэма ў моўнай адукацыі» разлічана на 90 акадэмічных гадзін і накіравана на ўдасканаленне кампетэнцый авалодання педагагічнай тэрмінасістэмай з мэтай рашэння прафесійных задач у інавацыйнай і навукова-педагагічнай дзейнасці. Вывучэнне дысцыпліны прадугледжвае практычнае выкарыстанне замежнай мовы праз міждысцыплінарную сувязь з вучэбнымі курсамі як на першай (напрыклад, «Асновы міжкуль-

турнай камунікацыі», «Прафесійныя зносіны», «Мова прафесійных зносін», «Сацыякультурныя асновы маўленчых зносін»), так і другой («Замежная мова», «Крос-культурнае даследаванне і адукацыя», «Праектаванне іншамоўнага адукацыйнага асяроддзя») ступені вышэйшай адукацыі. Сярод асноўных задач курса вызначаюцца: 1) удасканаленне навыкаў прымянення англамоўнай педагагічнай тэрміналогіі з мэтай рашэння камунікатыўных задач у прафесійнай сферы; 2) удасканаленне ўменняў вуснага і пісьмовага іншамоўнага маўлення ў сферы прафесійных зносін з выкарыстаннем тэрміналагічнага корпуса ў адпаведнасці з канкрэтнымі сітуацыямі, умовамі і задачамі; 3) авалоданне эфектыўнымі стратэгіямі працы з іншамоўнай лексікай, якая складае педагагічную тэрмінасістэму; 4) развіццё прафесійнай культуры зносін. З улікам вялікай колькасці тэарэтычных гадзін курса «Тэрмінасістэма ў моўнай адукацыі» і магчымасцю правядзення інтэрактыўных лекцый пры яго распрацоўцы мы кіраваліся прынцыпамі «індывідуалізацыі вучэбнага курса» (англ. *tailor-made training course*): інклюзіўнасці, зарыентаванасці на студэнта і інавацыйнасці. Асаблівасцю курса з'яўляецца яго змястоўны кампанент, які прадугледжвае развіццё дасведчанасці пра спецыфічныя асаблівасці прафесійнага тэзаўруса англійскай мовы (брытанскага і амерыканскага варыянтаў), правядзенне параўнальнага аналізу айчыннай і замежнай інтэрпрэтацыі распаўсюджаных педагагічных тэрмінаў і таксама фарміравання шэрагу ўменняў у межах лінгвадыдактычнай і лінгвакультурнай кампетэнцыі:

- фарміраваць тэарэтычныя асновы даследавання праблем структуры і паходжання агульнанавуковых і лінгвадыдактычных тэрмінаў;
- вызначаць асаблівасці структуры лінгвадыдактычных англамоўных тэрмінаў;
- апісваць спецыфіку фарміравання лінгвадыдактычных англамоўных тэрмінаў;
- весці прэзентацыйную дзейнасць на замежнай мове з выкарыстаннем прафесійнага тэзаўруса;
- карыстацца прафесійнай тэрміналогіяй у кантэксце.

Развіццю ўменняў і пашырэнню ведаў пра нацыянальна-культурныя асаблівасці вывучаемай краіны і мовы спрыяе вывучэнне шэрагу тэм:

- 1) «Шляхі ўзнікнення англамоўнай лінгвадыдактычнай тэрміналогіі»;
- 2) «Канцэптואльныя адрозненні ў трактоўцы лінгвадыдактычнай тэрміналогіі ў кантэксце дыялогу культур»;
- 3) «Інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі, якія выкарыстоўваюцца для ўніфікацыі лінгвадыдактычнай тэрмінасістэмы»;
- 4) «Праблемы адэкватнасці перакладу лінгвадыдактычных тэрмінаў».

У працэсе іх вывучэння магістранты павінны пазнаёміцца з тэрміналогіяй на роднай мове і засвоіць адэкватную тэрміналогію на замежнай (англійскай) мове, якая можа мець нацыянальна-культурную спецыфіку. Трэба падкрэсліць, што вывучэнне тэрміналогіі адрозніваецца ад вывучэння агульнай акадэмічнай лексікі, паколькі студэнты авалодваюць як тэрмінам, так і паняццем, пазначаным гэтым тэрмінам, усталёўваючы структуру ведаў [7].

Пры ўмове паспяховага выканання вучэбных заданняў магістранты засвойваюць тэарэтычныя веды прафесійнай лексікі ў межах тэрмінасістэмы, а таксама практычныя прыёмы выкарыстання агульнанавуковых і спецыяльных тэрмінаў і прафесіяналізмаў. У час праходжання вытворчай практыкі ва ўніверсітэце, удзелу ў навукова-метадычных семінарах і навукова-практычных канферэнцыях маладыя даследчыкі ўдасканальваюць здольнасць выступаць з публічнай прамовай і прэзентаваць вынікі навуковых даследаванняў на замежнай мове з выкарыстаннем прафесійнага тэзаўруса. Яны таксама праяўляюць здольнасці да адбору дэфініцый для фарміравання крос-культурнага прафесійнага тэзаўруса, аналізу кантэксту для выбару тэрміналагічнай адзінкі і электроннай іншамоўнай камунікацыі на прафесійныя тэмы.

У цэлым вывучэнне культурна маркіраванай лексікі на прыкладзе педагагічных і метадычных тэрмінаў дае магчымасць пазнаёміцца з разнастайнасцю спосабаў выражэння думкі,

садзейнічае асэнсаванню і разуменню каштоўнасцей народа, заканамернасцей мовы, спрыяе ўдасканальванню навыкаў аналізу і інтэрпрэтацыі аўтэнтычных тэкстаў і, у пэўным сэнсе, фарміраванню даследчых уменняў.

Як бачым, вучэбныя дысцыпліны «Асновы міжкультурнай камунікацыі» на першай ступені атрымання вышэйшай адукацыі і «Тэрмінасістэма ў моўнай адукацыі» на другой ступені ажыццяўляюцца на аснове інтэгратыўнага міждысцыплінарнага падыходу, забяспечваюць авалоданне ведамі пра культурны патэнцыял лексікі, пад якім разумеецца яе здольнасць назапашваць і адлюстроўваць экстралінгвістычную сацыякультурную інфармацыю, што спрыяе развіццю сацыяльнай і лінгвакультурнай кампетэнцый будучых настаўнікаў замежнай мовы [8].

Заклучэнне. Адною з асаблівасцей іншамоўнай прафесійнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў замежнай мовы з'яўляецца выкарыстанне інтэгратыўнага міждысцыплінарнага падыходу да авалодання лінгвакультурнай спецыфікай англамоўных краін на дзвюх ступенях вышэйшай адукацыі, што спрыяе развіццю навыкаў міжкультурнай камунікацыі, авалоданню імі сацыяльнымі кампетэнцыямі ў сістэме шматузроўневай міжкультурнай адукацыі настаўніка замежнай мовы як міжкультурнага пасрэдніка.

Спіс цытаваных крыніц

1. *Thompson, Gr.* The Global Report on the Status of Teachers 2021. Report of a survey conducted by EI in 2020 [Electronic source] / Gr. Thompson. — Mode of access: https://issuu.com/educationinternational/docs/2021_ei_research_statusofteachers_eng_final. — Date of access: 05.05.2022.
2. *Криштон, И. С.* К вопросу о формировании социокультурной компетенции на основе медиаресурсов / И. С. Криштон // Современные технологии обучения иностранным языкам : сб. науч. тр. Междунар. науч.-практ. конф., Ульяновск, 15 янв. 2018 г. / отв. ред. Н. С. Шарафутдинова. — Ульяновск : Ульян. гос. техн. ун-т, 2018. — С. 248—252.
3. Межкультурная коммуникация в условиях мультилингвальной среды: формирование лингвокультурной компетенции (социально-психологический фактор) / А. Е. Астафьева [и др.] // Каз. наука. — 2019. — № 9. — С. 96—98.
4. *Лазарева, Н. М.* Формирование профессиональной коммуникативной компетенции у студентов вузов посредством применения инновационных технологий на занятиях по дисциплине «Культура речи и деловое общение» [Электронный ресурс] / Н. М. Лазарева // Вестн. Мар. гос. ун-та. — 2018. — № 4 (32). — Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-professionalnoy-kommunikativnoy-kompetentsii-u-studentov-vuzov-posredstvom-primeneniya-innovatsionnyh-tehnologiy-na>. — Дата доступа: 21.04.2022.
5. *Пинюта, И. В.* Английский язык. Межкультурное общение = English. Intercultural communication : учеб. пособие / И. В. Пинюта. — Минск : РИВШ, 2017. — 204 с.
6. *Mežek, Š.* Learning terminology from reading texts in English: The effects of note-taking strategies / Š. Mežek // Nordic J. of English Studies. — 2013. — № 13 (1). — P. 133—161.
7. Learning terminology in the age of higher education internationalization: problems and solutions / R. V. Deniko [et al.] // International conference for International Education and Cross-Cultural Communication. Problems and solutions (IECC-2015), Tomsk, Russia, 9—11 June 2015 / Tomsk Polytechnic University // Procedia — Social and Behavioral Sciences. — 2015. — № 215. — P. 107—111.
8. *Меркиш, Н. Е.* Использование культурного потенциала лексики медиатекстов в иноязычном обучении [Электронный ресурс] / Н. Е. Меркиш // Яз. и культура. — 2017. — № 39. — С. 226—236. — Режим доступа: <http://vital.lib.tsu.ru/vital/access/manager/Repository/vtls:000619229>. — Дата доступа: 21.04.2022.

Паступіў у рэдакцыю 23.05.2022.